

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет технологій тваринництва та продовольства

Кафедра біології продуктивності тварин

імені академіка О. В. Квасницького

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

бакалавр

на тему: **«Ефективність відгодівлі свиней в умовах промислової технології»**

Виконав: здобувач вищої освіти

за освітньо-професійною програмою Технологія

виробництва і переробки продукції тваринництва

спеціальності 204 Технологія виробництва і

переробки продукції тваринництва

ступеня вищої освіти бакалавр

групи 204ТВППТбд 42

Артеменко Михайло Михайлович

Керівник: Гетя А.А.

Рецензент: Ващенко П.А.

Полтава – 2026 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	6
1.1. Сучасний стан свинарства в Україні і в світі та перспективи його розвитку	6
1.2. Основні засади промислової технології виробництва свинини	9
1.3. Типи відгодівлі свиней	12
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ	17
РОЗДІЛ 3. РОЗРАХУНКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНА ЧАСТИНА	20
3.1. Загальна характеристика НВП «Глобинський свинокомплекс»	20
3.2. Технологія годівлі свиней у період відгодівлі	24
3.3. Продуктивність свиней на відгодівлі	29
3.4. Економічна ефективність відгодівлі свиней	33
ВИСНОВКИ	37
ПРОПОЗИЦІЇ	38
СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

Для забезпечення повноцінного харчування людини важливим є достатнє споживання тваринних білків, необхідних для нормального функціонування клітин організму. Це зумовлює потребу у збільшенні виробництва продуктів тваринного походження, зокрема м'яса. З огляду на постійне зростання чисельності населення світу, підвищення обсягів виробництва та споживання м'ясної продукції стає особливо актуальним. За даними О. Юрченко та співавторів [40], приблизно 35% світового споживання м'яса припадає саме на свинину, що визначає свинарство як одну з ключових галузей аграрного сектору багатьох країн.

Як зазначають Повод М. та ін.[21, 22, 24, 25], у 2019 році світове споживання свинини становило близько 109 млн т, а протягом наступного десятиліття прогнозується його щорічне збільшення на 16,3%. За інформацією Михайлова В. [12], провідними виробниками свинини у світі є Китай, країни Європейського Союзу, США, Канада та Бразилія.

В Україні свинарство традиційно займає важливе місце у структурі тваринництва, про що повідомляє Маслак О. [11]. На думку Самойлик Ю. В. та ін. [34], свинина має визначальне значення для продовольчої безпеки держави, а за даними Брика М. М., забезпечує близько 27% загального споживання м'яса населенням країни [5]. Водночас, попри стратегічне значення галузі, Підгорний В. А. та Повод М. Г. та ін. відзначають наявність глибокої кризи у свинарстві України [20, 23]. Основними причинами цього є загальноекономічні труднощі, низька платоспроможність населення, обмеженість зовнішніх ринків збуту, а також складна епізоотична ситуація як в Україні, так і у світі.

Разом із тим, ефективність українського свинарства не поступається показникам більшості європейських країн, хоча й залишається нижчою порівняно з державами Центральної та Північної Америки. Перспективи розвитку галузі пов'язані з її подальшою інтенсифікацією та індустріалізацією,

що передбачає використання сучасних систем відтворення, удосконалених методів селекції та покращення умов утримання тварин.

Як зазначають Храмкова О. М. та Федяєва А. С. [36, 38, 39], вітчизняні виробники свинини з метою підвищення економічної ефективності переважно використовують спеціалізовані лінії зарубіжних порід свиней і їх гібриди. Це потребує постійного контролю продуктивності свиноматок та оцінки їхньої комбінаційної здатності як при поєднанні материнських порід між собою, так і при схрещуванні з кнурами термінальних ліній. Важливим також є дослідження кореляційних зв'язків між продуктивністю свиней у нуклеусних і товарних стадах.

У зв'язку з цим актуальним є вивчення впливу поєднуваності ліній і порід свиней, оцінка комбінаційної здатності свиноматок материнських порід та спеціалізованих батьківських ліній, а також визначення форм фенотипового успадкування й рівня прояву гетерозису за показниками відтворювальної та відгодівельної продуктивності.

Мета роботи - вивчити відгодівельні якості гібридного молодняку в умовах промислової технології виробництва свинини у ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс» і розрахувати економічну ефективність.

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні завдання:

- провести аналіз літературних джерел за обраною темою кваліфікаційної роботи;
- охарактеризувати діяльність ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс»;
- проаналізувати технологію виробництва продукції свинарства;
- проаналізувати технологію відгодівлі свиней;
- розрахувати економічну ефективність.

Об'єкт досліджень – продуктивність свиней на відгодівлі.

Предмет дослідження – технологія виробництва свинини.

Методи досліджень: технологічні, зоотехнічні, економічні.

Відомості про обсяг і структуру роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 44 сторінках комп'ютерного тексту, що включає такі розділи; «Вступ», «Огляд літератури», «Матеріали і методи досліджень», «Розрахунково-технологічна частина», «Висновки», «Пропозиції», «Список використаних джерел». Робота ілюстрована 4 таблицями, 4 рисунками. Список літератури налічує 45 джерел.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1. 1. Сучасний стан свинарства в Україні і в світі та перспективи його розвитку

Для забезпечення повноцінного харчування людини необхідним є достатнє надходження тваринних білків, які відіграють важливу роль у функціонуванні клітин організму. За даними Філімонова В. І. [37], із 20 амінокислот, що беруть участь у синтезі білків, лише 10–12 можуть утворюватися в організмі людини, тоді як решта 8–10 є незамінними і повинні надходити з продуктами тваринного походження. Батюк Б. Б. та Минів Р. М. зазначають, що добова потреба людини у білку становить 100–105 г, з яких 65–67 г мають бути тваринного походження [1].

За твердженням Бірти Г. О. та Бургу Ю. Г. [2, 3], свинина є цінним харчовим продуктом, оскільки містить значну кількість повноцінних білків, вітамінів і мінеральних речовин, що легко засвоюються організмом. Рівень засвоюваності свинини становить 90–98%. Крім того, свинина характеризується вищою калорійністю порівняно з яловичиною та бараниною: 1 кг свинини містить близько 2500 калорій, тоді як яловичина — близько 1500.

У зв'язку зі стрімким зростанням населення Землі, яке, за даними О. Бондарської, щорічно збільшується в середньому на 1,2%, особливого значення набуває забезпечення населення якісними білками тваринного походження. Саме тому тваринництво, як зазначають Юрченко О. та ін., є важливою галуззю економіки більшості країн світу. Воно не лише забезпечує населення продовольством, а й формує стратегічні запаси продуктів харчування та виступає важливим споживачем продукції рослинництва [40].

За інформацією, у світі спостерігається стабільне зростання виробництва і споживання м'яса. У період з 2010 по 2020 рік обсяги світового виробництва м'яса збільшилися на 16% і досягли 346 млн т. Відповідно до прогнозів ФАО, до 2030 року цей показник може зрости до 365 млн т, що на 11,3% більше порівняно

з 2020 роком. Основними джерелами тваринного білка, за словами Михалка О., є м'ясо птиці, свинина та яловичина. Частка свинини у світовому виробництві м'ясної продукції становить близько 35%, поступаючись лише м'ясу птиці [14, 19].

Свинарство має низку важливих переваг серед інших галузей тваринництва. Свині відзначаються високою адаптивністю до умов утримання, всеїдністю, скоростиглістю, багатоплідністю, ефективним використанням кормів та високим забійним виходом. Забійний вихід у свиней досягає 70–75%, що перевищує аналогічні показники у великої рогатої худоби та овець. Також свинина характеризується значною енергетичною цінністю та придатністю для виготовлення широкого асортименту м'ясних виробів. За даними В. П. Рибалка, сучасні генотипи свиней здатні забезпечувати до 30 поросят за опорос, досягати маси 100 кг у віці 115–120 днів та споживати близько 2 кг сухого корму на 1 кг приросту живої маси [30-33].

За результатами досліджень М. Повода та ін., у 2019 році світове споживання свинини становило приблизно 109 млн т, а протягом наступних десяти років очікується його зростання на 16,3%. Найбільшими виробниками свинини у світі є Китай, країни Європейського Союзу, США, Канада та Бразилія [24, 25]. Водночас основними споживачами цієї продукції залишаються Китай, США, країни ЄС, Японія та В'єтнам.

Як зазначає В. Михайлов [12], останніми роками світове виробництво свинини характеризується нестабільністю, що пов'язано з поширенням африканської чуми свиней та глобальними економічними труднощами. Попри це, у 2021 році було зафіксовано певне зростання виробництва, зумовлене відновленням галузі в Китаї, завдяки чому загальний обсяг виробництва досяг 108 млн т. У 2022 році позитивна тенденція частково зберігалася через насичення китайського ринку.

За оцінками FAO та OECD, провідними експортерами свинини є країни Європейського Союзу та США, на частку яких припадає понад дві третини світового експорту. Водночас у країнах ЄС останніми роками спостерігається

скорочення виробництва, пов'язане з поширенням АЧС, посиленням вимог до добробуту тварин та економічною нестабільністю. У 2021–2022 роках європейське виробництво свинини скоротилося приблизно на 8%, що супроводжувалося зменшенням поголів'я свиней. Найбільші втрати зафіксовано у Німеччині, Франції, Польщі та Нідерландах [6, 10, 45].

Незважаючи на це, країни ЄС загалом забезпечують себе свининою на 121%. Найвищий рівень самозабезпеченості спостерігається у Данії, Ірландії, Іспанії та Нідерландах. Данія, де свинарство є однією з провідних галузей економіки, споживає найбільше свинини на душу населення — близько 84 кг на рік. Водночас окремі країни ЄС залишаються залежними від імпорту свинини.

В Україні свинарство історично є однією з провідних галузей тваринництва. Свинина відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави та формує близько 27% загального споживання м'яса населенням. До 1914 року Україна входила до числа світових лідерів за виробництвом продукції свинарства. Важливою перевагою розвитку галузі є наявність потужної кормової бази, адже Україна належить до провідних виробників зернових культур у світі [24].

Разом із тим, свинарство України вже тривалий час перебуває у кризовому стані. Максимальна чисельність свиней була зафіксована у 1971 році — близько 21 млн голів. Після 1991 року через економічні трансформації та кризові явища в аграрному секторі поголів'я почало стрімко скорочуватися. Якщо у 1990 році в Україні налічувалося 19,4 млн свиней, то на початок 2024 року — лише близько 5 млн. Основними причинами такого скорочення стали економічні труднощі, поширення АЧС та військові дії на території країни.

Останніми роками в Україні спостерігаються структурні зміни у галузі: зменшується кількість дрібних господарств, тоді як виробництво концентрується у великих промислових комплексах. Близько 72% усього поголів'я свиней утримується на великих фермах із чисельністю понад 5 тис. голів. Водночас дрібні виробники поступово залишають ринок.

За даними Асоціації свинарів України, у свинарстві України працює близько 50 тис. осіб. Частка галузі у валовому виробництві продукції тваринництва становить 11,8%, а у структурі виробництва м'яса — понад 22%. Середньорічне споживання свинини в Україні становить близько 20,7 кг на особу, що є нижчим за рекомендовані норми. Водночас фахівці відзначають наявність значного потенціалу для збільшення внутрішнього споживання свинини [41, 44].

Таким чином, сучасний стан свинарства України формується під впливом економічних, епізоотичних і соціальних факторів. Незважаючи на складну ситуацію, галузь зберігає потенціал розвитку. Подальше підвищення ефективності виробництва пов'язане з інтенсифікацією, концентрацією виробництва та впровадженням сучасних технологій утримання і відтворення свиней.

1.2. Основні засади промислової технології виробництва свинини

На початку 1970-х років у свинарстві розпочався перехід до промислової технології виробництва свинини, яка поступово замінила турову та сезонно-турову системи опоросів, поширені в колгоспах і радгоспах. У цей період в країні активно будувалися великі промислові свинокомплекси потужністю від 6 до 108 тис. тонн свинини на рік.

Промислова технологія виробництва свинини базується на низці основних принципів: потоковості, ритмічності, формуванні технологічних груп, ізольованому утриманні різних виробничих груп тварин, періодичному переміщенні свиней між цехами, високій концентрації стандартизованого поголів'я та інтенсивному використанні приміщень. Важливими складовими також є експлуатація приміщень за принципом «все зайнято — все вільно», проведення санітарних розривів для дезінфекції та ремонту обладнання, використання повнораціонних комбікормів, високий рівень механізації процесів і цехова організація праці [35, 42].

Для забезпечення безперервного виробничого процесу розробляються циклограми ритмічного виробництва продукції протягом року, що ґрунтуються на спеціалізації виробничих приміщень. Комплекси комплектуються спеціально вирошеним ремонтним молодняком із міцною конституцією, а обов'язковою складовою технології є застосування системи штучного осіменіння. Основний виробничий цикл поділяють на етапи відтворення, дорощування та відгодівлі [6, 7, 15].

Для проектування свинарських підприємств і розрахунку основних параметрів потокового виробництва науковцями було розроблено низку методик. Так, загальне поголів'я основних свиноматок визначають із урахуванням потужності виробництва, тривалості відтворного циклу, коефіцієнта запліднюваності, багатоплідності, рівня збереженості молодняку та виробничого вибракування [4, 17, 18].

У свинарстві важливим поняттям є ритм виробництва — кількість днів, протягом яких формується технологічна група підсисних свиноматок. Періодичність повторення основних технологічних процесів (осіменіння, опороси, постановка на відгодівлю, реалізація продукції) називають кроком ритму. Його величина залежить від розміру технологічної групи, багатоплідності, рівня збереженості поросят та загальної потужності виробництва [26-29].

За даними В. М. Волощука [6], існує чотири основні підходи до визначення кроку ритму виробництва:

1. При заданому розмірі технологічної групи свиноматок крок ритму розраховується.
2. Якщо попередньо встановлено крок ритму, то визначається необхідна кількість свиноматок.
3. За сталої величини групи свиноматок крок ритму може змінюватися.
4. За постійного ритму виробництва допускається зміна чисельності технологічної групи.

На великих фермах ритм виробництва зазвичай становить 1–2 дні, на середніх — 7–14 днів, а на малих — від 21 дня і більше. Для визначення загальної кількості опоросів протягом року враховують коефіцієнт заплідненості свиноматок, їх чисельність у стаді та тривалість відтворного циклу.

Технологічні схеми виробництва свинини суттєво відрізняються залежно від розміру господарства. На малих фермах застосовують турову систему виробництва, що передбачає проведення шести турів опоросів та реалізацію шести груп товарного молодняку на фермі з поголів'ям близько 200 свиноматок. Потокова організація виробництва включає послідовне осіменіння груп свиноматок, проведення опоросів, вирощування поросят-сисунів, дорощування відлучених поросят та відгодівлю молодняку [10, 11].

На таких фермах одночасно утримуються групи кнурів-плідників, холостих і поросних свиноматок, підсисних свиноматок із поросятами, молодняку на дорощуванні та відгодівлі, а також ремонтний молодняк.

За потоково-турової системи ритм виробництва визначається кількістю ізольованих секцій та тривалістю їх зайнятості тваринами. Наприклад, якщо секція використовується 80 днів і в приміщенні є 8 секцій, ритм виробництва становитиме 10 днів, а за наявності 4 секцій — 20 днів. Така система дозволяє скоротити потребу в приміщеннях для опоросів утричі та зменшити площі для відгодівлі молодняку приблизно на 30%.

Інший варіант організації потоково-турового виробництва для малих господарств запропонував Кабанов В. Д. Для ферм із поголів'ям до 250 свиноматок планується два опороси на рік при тривалості відтворного циклу 182 дні. До його складу входять 114 днів поросності, 60 днів підсисного періоду та 8 днів, необхідних для настання охоти після відлучення поросят і подальшого запліднення. Свиноматок формують у технологічні групи по 60 голів, що дозволяє отримувати до шести турів опоросів за рік [8, 13, 16].

На середніх фермах зазвичай застосовують 7-денний ритм виробництва. У цьому випадку стадо свиноматок поділяють на 26 технологічних груп, які поетапно вводять у виробничий процес. Кожні сім днів проводять осіменіння

чергової групи свиноматок, переведення поросних маток у відділення для опоросу, формування груп молодняку для дорощування та відгодівлі, а також реалізацію готової продукції. Тривалість підсисного періоду за такої схеми становить 42 дні [21].

Семиденний ритм має низку переваг: він може застосовуватися навіть на фермах із невеликим маточним поголів'ям, узгоджується з фізіологічними особливостями працездатності персоналу та сприяє більш раціональній організації режиму праці й відпочинку. Крім того, синхронізація охоти у свиноматок шляхом відлучення поросят у четвер дозволяє знизити навантаження на працівників у вихідні дні.

На великих свинокомплексах потужністю 54–108 тис. голів на рік застосовується безперервний рух однорідних технологічних груп свиноматок у виробничому потоці. Все поголів'я поділяється на окремі технологічні групи, що забезпечує стандартизацію умов годівлі та утримання відповідно до віку й фізіологічного стану тварин, рівномірне отримання продукції, а також ефективне використання приміщень, обладнання, механізації та трудових ресурсів.

1.3. Типи відгодівлі свиней

Відгодівля та забій свиней є завершальним і надзвичайно важливим етапом технологічного процесу виробництва свинини. Саме на цьому етапі формується кінцева продуктивність тварин, визначаються економічні показники господарства, а також якість м'ясної продукції, що надходить на ринок. Раціональна організація відгодівлі забезпечує підвищення середньодобових приростів, зниження витрат кормів на одиницю продукції та покращення забійних і м'ясних характеристик свиней [8, 10, 19].

Ефективність відгодівлі значною мірою залежить від генетичного потенціалу тварин, їх віку, фізіологічного стану, умов утримання та повноцінності годівлі. Найкращі результати отримують при використанні спеціалізованих м'ясних порід та помісей, які характеризуються високою

скороспілістю, здатністю до інтенсивного росту та ефективною конверсією корму. Такі тварини здатні забезпечувати високі прирости живої маси при відносно невеликих витратах кормів, а також формувати туші з високим виходом м'яса та оптимальним співвідношенням м'язової і жирової тканин.

Забійний вихід у сучасних м'ясних генотипів свиней становить у середньому 58–70%, що значно перевищує аналогічні показники у багатьох інших видів сільськогосподарських тварин [8, 10].

Важливим фактором ефективної відгодівлі є вік тварин. Молодняк свиней має значно інтенсивніший обмін речовин і краще використовує поживні речовини корму, ніж дорослі тварини. На формування 1 кг приросту живої маси молоді свині витрачають менше кормових одиниць, що робить їх вирощування економічно вигіднішим. Крім того, у молодому віці у свиней переважають процеси синтезу м'язової тканини, тоді як у старшому віці посилюється відкладення жиру. Саме тому інтенсивна відгодівля молодняку є основою сучасного промислового свинарства.

Залежно від кінцевої продукції та технологічних особливостей розрізняють три основні типи відгодівлі свиней: м'ясну, беконну та відгодівлю до жирних кондицій [6, 43]. Кожен із цих типів має свої особливості щодо підбору тварин, структури раціону, умов утримання та тривалості вирощування.

М'ясна відгодівля є найбільш поширеним напрямом у сучасному свинарстві. Її головна мета полягає в отриманні молодих свиней живою масою 110–120 кг у віці 7–8 місяців при мінімальних витратах кормів на одиницю продукції. Для цього використовують добре розвинений молодняк, переважно скороспілих м'ясних порід або їх помісей. Підсвинки, призначені для м'ясної відгодівлі, повинні характеризуватися міцною конституцією, добрим апетитом і високою інтенсивністю росту.

За правильно організованої годівлі середньодобові прирости таких тварин можуть становити 650–850 г і більше. При цьому витрати корму на 1 кг приросту живої маси не повинні перевищувати 3,6–4,2 к.о. У сучасних промислових

господарствах завдяки використанню високопродуктивних генотипів та повнораціонних комбікормів ці показники можуть бути ще нижчими [19].

Основу раціону при м'ясній відгодівлі становлять концентровані корми, багаті на енергію та протеїн. Найчастіше використовують кукурудзу, ячмінь, пшеницю, горох, сою та інші зернові й білкові компоненти.

Важливою складовою м'ясної відгодівлі є забезпечення свиней достатньою кількістю води. Вода бере участь у всіх обмінних процесах організму, сприяє кращому засвоєнню поживних речовин та стимулює апетит. Недостатнє забезпечення водою призводить до зниження приростів, погіршення конверсії корму та загального пригнічення фізіологічного стану тварин. Саме тому на сучасних свинокомплексах широко використовують автоматичні системи напування.

Особливе значення при м'ясній відгодівлі має рівень енергетичної поживності раціонів. Встановлено, що підвищення концентрації обмінної енергії в сухій речовині корму сприяє зростанню середньодобових приростів і скороченню тривалості відгодівлі. Тому в сучасних умовах широко використовують повнораціонні комбікорми, збалансовані за енергією, протеїном, амінокислотами, вітамінами та мінеральними речовинами.

Беконна відгодівля є спеціалізованим видом виробництва свинини, основною метою якого є отримання високоякісного бекону з рівномірним чергуванням м'язової та жирової тканини. До беконної свинини висуваються підвищені вимоги щодо якості туш, товщини шпика, кольору м'яса та його смакових властивостей.

Для беконної відгодівлі відбирають тварин спеціальних беконних або м'ясо-беконних порід, а також високопродуктивні помісі. Молодняк повинен мати подовжений тулуб, легку передню частину, добре розвинену середню частину тулуба та тонкий кістяк. Найкращі результати отримують від підсвинків віком 4–5 місяців і живою масою 30–40 кг [6, 21].

Беконну відгодівлю проводять у два етапи. На першому етапі забезпечують помірні прирости — близько 410–470 г на добу, що сприяє

формуванню міцного кістяка та розвитку м'язової тканини. На другому етапі прирости збільшують до 600 г і більше. При цьому особливу увагу приділяють якості кормів, оскільки саме вони значною мірою визначають смакові властивості бекону.

Обов'язковою складовою раціону є ячмінь, який позитивно впливає на консистенцію сала, роблячи його щільним, білим і зернистим. Також використовують горох, просо, молочні відходи, зелені корми та коренеплоди. Водночас із раціону виключають корми, що можуть погіршувати якість м'яса та сала: рибне борошно, сою, макуху, барду тощо.

Важливим елементом беконної технології є активний моціон тварин. У теплий період свиней утримують на вигульних майданчиках або пасовищах, а в зимовий забезпечують регулярні прогулянки. Рухова активність сприяє формуванню більш щільної м'язової тканини та покращує якість бекону [21].

Відгодівля до жирних кондицій спрямована на отримання великої кількості сала та жирної свинини. Для цього використовують кастрованих кнурів, вибракуваних свиноматок та молодняк, непридатний для племінного використання [10, 26].

Метою такої відгодівлі є вирощування свиней живою масою 120–160 кг і більше при товщині шпика на спині не менше 5–7 см. Тривалість відгодівлі залежить від віку, вгодованості та фізіологічного стану тварин. Молодняк переводять на напівсальну відгодівлю після досягнення живої маси 80–90 кг.

У перший період відгодівлі використовують дешеві об'ємні корми, які забезпечують високий апетит і значні прирости живої маси. На другому етапі підвищують частку концентрованих кормів і поступово зменшують кількість соковитих та грубих кормів. Особливу увагу приділяють якості сала: для цього в раціони включають ячмінь, картоплю, горох та інші корми, що сприяють утворенню щільного шпика [10].

Наприкінці відгодівлі з раціону виключають кукурудзу, овес, макуху, рибні відходи та інші корми, які можуть погіршувати структуру й консистенцію

сала [8, 26]. При правильній організації годівлі середньодобові прирости можуть становити 600–800 г, а у дорослих вибракуваних свиноматок — до 1000 г.

Таким чином, відгодівля свиней є складним багатофакторним процесом, від якого значною мірою залежить ефективність усього свинарського виробництва. Використання сучасних технологій годівлі, збалансованих раціонів, високопродуктивних генотипів та оптимальних умов утримання дозволяє отримувати високоякісну свинину з мінімальними витратами кормів і праці. Подальший розвиток галузі пов'язаний із удосконаленням систем годівлі, автоматизацією виробничих процесів та впровадженням інноваційних методів вирощування свиней.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Кваліфікаційна робота виконана на базі ТОВ НВК «Глобинський свинокомплекс» Полтавської області (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Головний корпус ТОВ НВК «Глобинський свинокомплекс»

Мета роботи - вивчити відгодівельні якості гібридного молодняку в умовах промислової технології виробництва свинини у ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс» і розрахувати економічну ефективність.

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні завдання:

- провести аналіз літературних джерел за обраною темою кваліфікаційної роботи;
- охарактеризувати діяльність ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс»;
- проаналізувати технологію виробництва продукції свинарства;
- проаналізувати технологію відгодівлі свиней;
- розрахувати економічну ефективність.

Об'єкт досліджень – продуктивність свиней на відгодівлі.

Предмет дослідження – технологія виробництва свинини.

Методи досліджень: технологічні, зоотехнічні, економічні.

Для проведення досліджень після завершення етапу дорощування піддослідних груп поросят було сформовано дослідну групу чисельністю 240 голів відповідно до загальноприйнятих методичних підходів. До неї увійшли підсвинки, отримані від помісних свиноматок поєднання ландрас × велика біла данського походження, які були осімінені спермою кнурів породи данський дюрк.

На момент переведення з цеху дорощування до цеху відгодівлі тварин зважували індивідуально. Надалі їх утримували в однотипних станках групами по 25 голів на частково щілинній бетонній підлозі, забезпечуючи площу 0,75 м² на одну тварину.

Відгодівельні якості свиней оцінювали за показниками інтенсивності росту, зокрема середньодобовими приростами живої маси. Водночас слід враховувати, що середньодобовий приріст не завжди є абсолютно надійним критерієм, оскільки більш розвинені тварини, як правило, демонструють вищу абсолютну масу приросту. Основні результати відгодівлі молодняку свиней у господарстві наведено в таблиці 19.

Слід зазначити, що для виробництва пісної свинини найбільш придатним є молодняк м'ясних і м'ясо-сальних порід віком 2,5–3 місяці з живою масою близько 40 кг. Гібридні тварини, як правило, характеризуються вищою скоростиглістю та кращою конверсією корму, перевершуючи чистопородних аналогів приблизно на 20%. Оптимальним завершенням м'ясної відгодівлі є досягнення живої маси 100–110 кг у віці 6–7 місяців, за умови товщини шпику над 6–7 грудними хребцями в межах 1,5–4,0 см.

Годівлю молодняку до 4-місячного віку здійснювали не менше трьох разів на добу, а після досягнення цього віку — 2–3 рази на добу залежно від об'єму раціону. Напування тварин проводили без обмежень за допомогою автоматичних напувалок.

Умови годівлі, напування, утримання, догляду та ветеринарно-профілактичні заходи відповідали вимогам європейського законодавства щодо захисту тварин, а також чинним нормативно-правовим актам України, зокрема

Закону України «Про ветеринарну медицину» (2021), наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 08.02.2021 № 224, а також Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» (2006, № 27).

За результатами відгодівлі було розраховано індекс відгодівельних якостей за формулою [12]:

$$I = A^2 / B \times C,$$

де: А – валовий приріст за період відгодівлі, кг;

В – кількість діб відгодівлі;

С – витрати корму на 1 кг приросту кг.

Також було обраховано економічну ефективність відгодівлі свиней.

РОЗДІЛ 3

РОЗРАХУНКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНА ЧАСТИНА

3.1. Загальна характеристика НВП «Глобинський свинокомплекс».

Промислове виробництво свинини в умовах сучасного аграрного сектору протягом останніх десятиліть демонструє стабільно вищу ефективність порівняно з традиційними системами ведення свинарства. Це зумовлено високим рівнем технологізації, стандартизацією виробничих процесів та можливістю централізованого управління великими обсягами поголів'я. Водночас така модель виробництва пов'язана з низкою організаційних, ветеринарно-санітарних та економічних викликів, що потребують постійного вдосконалення технологій і систем управління.

Ключовими характеристиками промислових свинокомплексів є безперервність виробничого процесу, його ритмічність і чітка структуризація за технологічними етапами. Такий підхід дозволяє максимально ефективно використовувати виробничі площі, автоматизовані системи годівлі та напування, вентиляційне обладнання, а також оптимізувати використання трудових ресурсів. Висока концентрація поголів'я в умовах обмеженого простору компенсується суворим дотриманням технологічних регламентів і посиленою системою біобезпеки.

ТОВ НВК «Глобинський свинокомплекс» є одним із найбільших та найсучасніших підприємств промислового свинарства в Україні, що функціонує як повноциклове виробництво. Основною діяльністю підприємства є вирощування свиней для забезпечення м'ясопереробної промисловості стабільною та високоякісною сировиною. Завдяки впровадженню сучасних технологій підприємство забезпечує високі виробничі показники та стабільний вихід продукції протягом року.

Виробнича потужність комплексу, розрахованого на 4,45 тис. свиноматок, дозволяє отримувати до 850 тонн свинини у живій масі щомісяця. Такий рівень продуктивності досягається завдяки оптимізованій системі відтворення стада,

збалансованій годівлі та високому рівню менеджменту виробничих процесів. Середньодобові прирости тварин на відгодівлі становлять 770–800 г, що свідчить про ефективне поєднання генетичного потенціалу тварин і умов утримання. Конверсія корму перебуває на рівні 2,8–2,9 кг корму на 1 кг приросту, а з урахуванням маточного стада — 3,2–3,4 кг, що відповідає сучасним європейським стандартам промислового свиначства.

Племінна база підприємства представлена близько 1450 свиноматками, які забезпечують безперервне відтворення високоякісного молодняку. Значна увага приділяється генетичному удосконаленню стада, для чого підприємство співпрацює з міжнародними селекційними компаніями, зокрема з Hermitage Genetics, яка спеціалізується на розвитку високопродуктивних генетичних ліній свиней. Завдяки цьому комплекс має можливість постійно покращувати продуктивні та відгодівельні якості поголів'я, знижуючи витрати кормів і підвищуючи якість м'ясної продукції.

Структура підприємства є багатокомпонентною і включає декілька виробничих підрозділів різної спеціалізації та потужності. Серед них — великі відгодівельні комплекси, репродуктори та цехи дорощування, що забезпечують повний виробничий цикл від народження поросят до реалізації товарної свинини. Така система дозволяє рівномірно розподіляти навантаження між підрозділами, дотримуватися потокової технології та мінімізувати технологічні простої.

Станом на початок 2026 року на підприємстві працює 624 працівники, які обслуговують понад 216 тисяч голів свиней. Щорічно виробляється близько 367 тисяч поросят, що свідчить про високий рівень відтворювальної здатності стада. Обсяг реалізації молодняку становить понад 278 тисяч голів на рік, що еквівалентно приблизно 29,5 тис. тонн живої маси. Це підтверджує стабільність виробничого процесу та ефективність управління ресурсами підприємства.

До структури комплексу входять також територіально розподілені репродуктори та відгодівельні майданчики, розміщені у різних населених пунктах Кременчуцького регіону. Такий підхід дозволяє зменшити епізоотичні ризики, оптимізувати логістику та забезпечити рівномірне завантаження

виробничих потужностей. Загальна потужність відгодівельного напрямку перевищує 160 тисяч голів на рік, що робить підприємство одним із ключових виробників свинини в регіоні.

Окремий племінний репродуктор замкнутого циклу, розрахований на 1250 свиноматок, функціонує понад десятиліття та є важливим елементом селекційної системи комплексу. Його діяльність організована за принципом вахтового методу, що передбачає двотижневі зміни персоналу та чітке дотримання санітарно-епідеміологічних вимог. Керівництво процесами здійснюється за участі досвідченого управлінського персоналу, що забезпечує стабільність виробництва та контроль якості.

Комплекс має складну багаторівневу систему біобезпеки, яка включає розподіл території на три зони: брудну, сіру та чисту. Така система дозволяє мінімізувати ризики занесення інфекційних захворювань та забезпечує контроль за переміщенням персоналу, транспорту і матеріалів. Доступ до кожної зони регламентується суворими санітарними процедурами, включаючи душування, зміну одягу та дезінфекцію.

Інфраструктура комплексу включає житлові приміщення для персоналу, лабораторії для підготовки спермопродукції, склади для зберігання матеріалів, а також сучасні дезінфекційні системи, включаючи озонатори та термічні камери обробки інвентарю. Це дозволяє підтримувати високий рівень санітарної безпеки та мінімізувати ризики перехресного зараження.

Виробничі корпуси підприємства виконують різні технологічні функції. Одні призначені для утримання кнурів-виробників і виявлення охоти, інші — для утримання свиноматок різних фізіологічних станів, опоросу, дорощування та відгодівлі молодняку. Окремі приміщення використовуються для карантинного утримання та підготовки ремонтного поголів'я. Така диференціація дозволяє забезпечити чіткий технологічний потік і мінімізувати стрес у тварин.

Особливу увагу на підприємстві приділяють біобезпеці, яка є одним із ключових елементів ефективного виробництва. Окрім фізичних бар'єрів і санітарних зон, використовується система електронного контролю переміщення

персоналу та транспортних засобів. Впроваджені цифрові системи дозволяють відстежувати дотримання карантинних вимог і оперативно реагувати на можливі порушення.

Також функціонує власна система управління якістю, що передбачає регулярний контроль мікроклімату, параметрів годівлі та роботи технологічного обладнання. Усі критичні системи під'єднані до централізованого моніторингу з можливістю дистанційного контролю, що підвищує оперативність управлінських рішень.

Важливою складовою виробничого процесу є власна кормова база. Підприємство має комбікормовий завод та елеватор, що дозволяє повністю контролювати якість кормів на всіх етапах виробництва. Сировина проходить лабораторний контроль на наявність токсинів та шкідливих домішок, а також додаткові перевірки у зовнішніх акредитованих лабораторіях.

Технологія виробництва кормів включає термічну обробку, експандування та використання сучасних методів знезараження, що забезпечує високу безпечність кормової продукції. У раціонах широко застосовуються біологічно активні добавки, включаючи сорбенти, пробіотики та органічні кислоти, які покращують травлення, підвищують засвоюваність поживних речовин і сприяють стабільності мікрофлори кишечника.

Застосування сучасних технологічних рішень дозволило суттєво покращити виробничі показники підприємства: підвищити середньодобові прирости до 550–650 г, скоротити тривалість виробничого циклу до 210 днів, збільшити кількість опоросів на свиноматку до 2,4–2,5 та знизити витрати кормів до 3,5–4,2 кормових одиниць на 1 кг приросту.

Поряд із цим значна увага приділяється ветеринарному благополуччю. На підприємстві діє система планової вакцинації, профілактичних обробок та постійного моніторингу стану здоров'я тварин. Використовуються сучасні ін'єкційні системи та цифровий контроль введення препаратів, що забезпечує точність виконання ветеринарних програм і прозорість обліку.

У результаті комплексного підходу до організації виробництва, поєднання сучасних технологій годівлі, біобезпеки, генетики та управління, «Глобинський свинокомплекс» демонструє високий рівень ефективності та стабільності. Подальший розвиток підприємства пов'язаний із поглибленням автоматизації, удосконаленням селекційної роботи та впровадженням інноваційних цифрових систем управління виробництвом.

3.2. Технологія годівлі свиней у період відгодівлі

Годівля поросят організовувалась із використанням повнораціонних збалансованих розсипчастих комбікормів у системі мультифазної годівлі.

На свинокомплексі відлучення поросят проводять у віці 28 діб. Перед цим у раціоні застосовують предстартерний комбікорм, який тварини отримують ще до відлучення. Його поживність становить 12,4 МДж обмінної енергії та 155 г сирого протеїну в 1 кг корму.

Після відлучення поросята протягом перших семи днів продовжують споживати цей самий комбікорм, після чого поступово переводяться на раціон, призначений для поросят на дорощуванні (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Поросята на дорощуванні

У цей віковий період поросята характеризуються інтенсивним розвитком м'язової та кісткової тканин, а також активним формуванням органів травної системи. Годівля поросят на дорощуванні, як правило, поділяється на два послідовні етапи.

Перший етап починається одразу після відлучення, коли тваринам з перших днів згодовують спеціалізований комбікорм для дорощування. Він триває до досягнення живої маси 15–20 кг.

Другий етап охоплює період від завершення першого до досягнення поросятами маси 25–30 кг. У цей час тварини мають високу інтенсивність росту, а середньодобові прирости становлять у середньому 400–600 г. При прирості на рівні 500–600 г порося відкладає близько 100 г білка щодоби, що потребує надходження з кормом приблизно 210–220 г сирого протеїну. Для забезпечення повноцінного білкового живлення важливо враховувати не лише його кількість у раціоні, а й якісний склад, зокрема баланс незамінних амінокислот та їх співвідношення.

У поросят на дорощуванні ще недостатньо розвинена здатність до перетравлення клітковини — її засвоюваність не перевищує 10%. Надмірний вміст клітковини негативно впливає на перетравність та використання інших поживних речовин, тому її оптимальний рівень у раціоні не повинен перевищувати 5%.

У господарстві для годівлі поросят на дорощуванні використовується комбікорм наступного складу: ячмінь — 39%, пшениця — 12%, кукурудза — 20%, соєвий шрот — 24%, кальцій — 1%, фосфор — 0,7%, кухонна сіль — 3%. За поживністю він містить 13,1 МДж обмінної енергії та 176,9 г сирого протеїну в 1 кг корму.

Для забезпечення стабільного технологічного процесу в господарстві застосовується встановлена схема годівлі поросят на дорощуванні, наведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Схема годівлі поросят на дорощуванні

Вік, тижнів	Маса поросят, кг	Кількість комбікорму, кг на голову на добу	Середньодобовий приріст, г
4	8-9	0,3	360-370
5	11	0,35-0,40	390-400
6	14	0,45	400-430
7	17	0,65	430-450
8	21	0,80	500-530
9	24-25	0,9-1,0	560-580
10	29	1,2	590-610
11	33-34	1,5	650

Відгодівля свиней є завершальним етапом технологічного циклу виробництва свинини. Саме на цій стадії формується основна частка товарної продукції та визначається економічна ефективність усього процесу вирощування. У структурі витрат свинарства корми становлять близько 60–70%, причому найбільша їх частка припадає саме на період відгодівлі. Якщо на попередніх етапах вирощування раціони формуються переважно з урахуванням фізіологічних потреб тварин, то під час відгодівлі на перший план виходить економічна доцільність та ефективність використання кормів. Оптимізація годівлі спрямована не лише на забезпечення нормального росту і розвитку тварин, а й на мінімізацію собівартості приросту живої маси.

Отже, саме від організації відгодівлі залежать ключові виробничі показники: рівень продуктивності, якість отриманої свинини та загальна рентабельність підприємства.

У господарстві застосовується поетапна система годівлі: від початку відгодівлі до досягнення маси близько 60 кг свиням згодовують гроверний комбікорм, після чого їх переводять на перший фінішний раціон, який

використовують до маси приблизно 90 кг. Далі тварин переводять на другий фінішний комбікорм, що застосовується до завершення відгодівлі.

Найбільш перспективною в сучасних умовах є м'ясна відгодівля, орієнтована на отримання нежирної свинини високої якості. У НВК «Глобинський свинокомплекс» саме цей тип відгодівлі є основним, що зумовлено орієнтацією підприємства на переробку продукції на власному м'ясокомбінаті та забезпечення ринку якісною м'ясною сировиною.

У технології м'ясної відгодівлі виділяють два основні періоди. Перший (початковий) охоплює вирощування підсвинків із живою масою приблизно 25–35 кг до досягнення 65 кг. Другий (завершальний) період триває від 65 кг і до забійної маси, яка зазвичай становить 95–125 кг.

Також у практиці свинарства застосовують трьохфазову систему відгодівлі, за якої раціони диференціюються залежно від маси тварин: перша фаза — 30–55 кг, друга — 55–80 кг, третя — від 80 кг до забою. Такий підхід дозволяє точніше балансувати поживність кормів відповідно до вікових та фізіологічних особливостей росту свиней.

У виробничих умовах НВК «Глобинський свинокомплекс» використовується двофазна система відгодівлі. У першій фазі (30–65 кг) застосовується збалансований комбікорм, до складу якого входять ячмінь, пшениця, кукурудза, пшеничні висівки, соєвий шрот, а також мінеральні добавки (кальцій, фосфор, кухонна сіль і вітамінно-мінеральний премікс). Такий раціон забезпечує енергетичну поживність на рівні близько 13,1 МДж обмінної енергії та високий вміст сирого протеїну.

У другій фазі відгодівлі відбуваються фізіологічні зміни в організмі тварин: інтенсивність синтезу білка знижується, а процеси жирутворення поступово посилюються. У зв'язку з цим коригується склад раціону — зменшується частка протеїну, при цьому зберігається його якісна збалансованість за амінокислотним складом. Рівень сирого протеїну у цей період становить приблизно 125–140 г на 1 кг комбікорму.

Другий фінішний комбікорм має змінену структуру: підвищується частка зернових компонентів, зокрема ячменю та кукурудзи, а вміст білкових компонентів знижується. Такий раціон забезпечує оптимальне формування туші та покращення м'ясних якостей продукції. Енергетична цінність корму при цьому залишається на рівні близько 13,1 МДж обмінної енергії.

Таким чином, використання фазової системи годівлі дозволяє ефективно керувати ростом свиней, забезпечувати високу продуктивність та отримувати якісну м'ясну продукцію з оптимальними витратами кормів. Схема відгодівлі свиней наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Схема відгодівлі свиней

Вік, тижнів	Маса поросят, кг	Кількість комбікорму кг, на голову на добу	Середньодобовий приріст, г
9	24-25	0,9-1,0	560
10	29	1,2	590
11	33-34	1,5	640
12	38-39	1,7	690
13	43-44	1,8	720
14	48-49	2,0	740
15	53-54	2,1	760
16	59-60	2,2	780
17	65-66	2,3	810
18	70-71	2,4	840
19	76-77	2,5	850
20	83-84	2,6	870
21	89-90	2,7	880
22	95-96	2,9	890
23	101-102	3,0	880

Подача корму з бункера-накопичувача до годівниць здійснювалася за допомогою ланцюгово-шайбового транспортера. Роздача кормів у станках відбувалася через автоматичні годівниці, в які завантажувався сухий комбікорм,

що додатково зволожувався безпосередньо в кориті годівниці. Фронт годівлі становив 5 см на одну тварину.

Заповненість бункерів самогодівниць та облік спожитого комбікорму контролювали працівники цеху. Для цього в дослідних станках були заблоковані кормові спуски автоматів, а корм виводився у прохід, де його збирали у спеціальний візок, зважували та вручну завантажували назад у бункери годівниць із паралельним точним обліком витрат.

Вентиляція приміщень забезпечувалася системою витяжних дахових вентиляторів і припливних клапанів, розміщених з обох боків будівель. Підтримання стабільного температурного режиму здійснювалося за допомогою системи водяного розпилення. Видалення гною відбувалося через вакуумно-самопливну систему періодичної дії.

Напування тварин організовано за допомогою соскових напувалок, які були встановлені на різній висоті від рівня підлоги відповідно до вікових особливостей тварин.

3.3. Продуктивність свиней на відгодівлі

Відгодівля свиней є завершальною та однією з найбільш відповідальних стадій технологічного процесу виробництва свинини, оскільки саме на цьому етапі значною мірою формуються кінцеві економічні показники діяльності свинарського підприємства. У період відгодівлі тварини демонструють найвищу інтенсивність росту, завдяки чому отримується основна частка приросту живої маси та формується більша частина валової продукції галузі. Ефективна організація цього процесу передбачає отримання максимальних середньодобових приростів при одночасному зниженні витрат кормів, праці та інших виробничих ресурсів, що безпосередньо впливає на собівартість продукції та рівень рентабельності виробництва.

Інтенсивна відгодівля ґрунтується на оптимальному поєднанні повноцінної годівлі, належних умов утримання та раціональної технології виробництва, що дозволяє максимально реалізувати генетичний потенціал

тварин. У цей період особливу увагу приділяють стабільності росту, ефективному використанню кормів та підтриманню здоров'я поголів'я, оскільки будь-які відхилення можуть призвести до зниження приростів і погіршення економічних показників.

Після завершення етапу дорощування підсвинки у віці близько 80 діб, після проведення індивідуального зважування, були переведені до відгодівельного цеху господарства для подальшого вирощування (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Підсвинки при постановці на відгодівлю

Згідно з даними, наведеними в таблиці 3.3, на момент постановки на відгодівлю середня жива маса тварин становила 28,3 кг. Це відповідає технологічним вимогам до переведення молодняку на наступну фазу вирощування та є оптимальним показником для початку інтенсивної відгодівлі, що забезпечує подальше ефективне наросування м'ясної продуктивності.

За 97 діб періоду відгодівлі з дослідної групи свиней данського походження вибуло 4 голови, що становить 1,7% від загальної кількості поголів'я. Такий рівень вибуття є відносно незначним і свідчить про загалом задовільні умови утримання та збереженість тварин у процесі вирощування.

Протягом усього періоду відгодівлі тварини данського походження характеризувалися високою інтенсивністю росту та стабільними показниками розвитку. Це значною мірою зумовлено їх генетичним потенціалом, а також ефективною системою годівлі та технологічними умовами утримання. Високі абсолютні прирости, отримані ще на етапах підсисного періоду та дорощування, створили передумови для подальшого швидкого нарощування живої маси на заключному етапі вирощування.

Завдяки інтенсивному росту та ефективному використанню кормів, на 177-му добу життя середня жива маса свиней у групі досягла 119,1 кг (табл. 3.3). Отриманий показник свідчить про високу продуктивність тварин та ефективність застосованої технології вирощування, яка дозволила реалізувати потенціал данського генотипу та забезпечити досягнення товарної кондиції у відносно короткі терміни відгодівлі (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Поголів'я свиней у кінці відгодівлі

Вік досягнення товарної живої маси 120 кг становив у середньому 177,4 доби, що свідчить про високу інтенсивність росту тварин та ефективність застосованої технології відгодівлі. Отриманий показник характеризує досить короткий виробничий цикл, який є важливим економічним фактором у

промисловому свинарстві, оскільки дозволяє швидше отримувати товарну продукцію та підвищувати оборотність поголів'я.

Початок форми

Кінець форми

Таблиця 3.3.

Продуктивність свиней на відгодівлі

Показник	
Кількість підсвинків на початок відгодівлі, гол	240
Вік поросят на початок відгодівлі, діб	79,4
Середня маса 1-го підсвинка на початок відгодівлі, кг	28,3
Тривалість відгодівлі, діб	97
Кількість свиней по завершенню відгодівлі, гол	236
Збереженість свиней за час відгодівлі, %	98,3
Вік свиней при знятті з відгодівлі, діб	176,4
Вік досягнення маси 120 кг, діб	177,4
Маса свиней при знятті з відгодівлі, кг	119,1
Абсолютний приріст на відгодівлі, кг	90,8
Середньодобові прирости на відгодівлі, г	936
Конверсія корму, кг	2,76
Індекс відгодівельних якостей, балів	30,82

Збереженість свиней протягом усього періоду відгодівлі склала 98,3%, що є високим результатом і вказує на належний рівень ветеринарного обслуговування, оптимальні умови утримання та збалансовану систему годівлі. Низький рівень вибуття тварин позитивно впливає на економічну ефективність виробництва, зменшуючи втрати поголів'я та витрати на одиницю продукції.

Середньодобові прирости становили 936 г, що свідчить про інтенсивний характер росту та добру реалізацію генетичного потенціалу тварин. Такий рівень

продуктивності є результатом збалансованого раціону, правильно організованого режиму годівлі та комфортних умов утримання.

Конверсія корму на рівні 2,76 кг на 1 кг приросту живої маси характеризує ефективне використання кормових ресурсів. Це є важливим економічним показником, оскільки безпосередньо впливає на собівартість виробництва свинини. Отримані результати загалом свідчать про високу ефективність технології відгодівлі та конкурентоспроможність виробничих показників господарства.

Для комплексної оцінки відгодівельних якостей тварин було проведено розрахунок відповідного індексу, який дозволяє узагальнено характеризувати інтенсивність росту, ефективність використання кормів та загальний рівень продуктивності поголів'я. Отримане значення індексу відгодівельних якостей становило 30,82 бала.

Даний показник свідчить про сформований рівень відгодівельної продуктивності тварин у дослідній групі та відображає їх здатність до інтенсивного нарощування живої маси за умов застосованої технології годівлі й утримання. Індекс є інтегральною величиною, що враховує кілька ключових виробничих параметрів, тому його значення дозволяє об'єктивно порівнювати тварин різних груп або генотипів за загальною ефективністю відгодівлі.

Отриманий результат 30,82 бала характеризує тварин як таких, що мають достатньо високий рівень відгодівельних якостей і здатні ефективно реалізовувати свій генетичний потенціал за умов інтенсивної технології виробництва свинини.

3.4. Економічна ефективність відгодівлі свиней

Ефективність виробництва є узагальнюючим показником, який відображає кінцевий результат використання всіх залучених виробничих ресурсів і визначається як співвідношення отриманого ефекту до понесених витрат. Саме цей показник дозволяє об'єктивно оцінити рівень організації

виробничого процесу та доцільність використання матеріальних, кормових і трудових ресурсів у господарстві.

Перспективи розвитку свинарської галузі в конкретному підприємстві залежать від комплексу факторів, серед яких важливу роль відіграють технологічний рівень виробництва, забезпеченість ресурсами, генетичний потенціал тварин та організація менеджменту. Однак визначальною основою завжди залишається економічна складова, оскільки без належних фінансових результатів стабільний розвиток виробництва є неможливим.

Отримання стабільного чистого прибутку від виробничої діяльності є ключовим стимулом для подальшого розвитку підприємства, впровадження нових технологій та модернізації обладнання. Наявність чітких економічних показників рентабельності, а також прогнозованих строків окупності інвестицій суттєво підвищує зацікавленість інвесторів у розвитку конкретного виробництва та сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів.

Важливою умовою підвищення ефективності виробництва є раціональне та високопродуктивне використання обладнання тваринницьких комплексів, а також економне витрачання кормів і матеріальних ресурсів. Оптимізація виробничих процесів дозволяє зменшити втрати, підвищити продуктивність праці та знизити собівартість продукції.

Собівартість продукції є одним із ключових показників ефективності діяльності господарства, оскільки вона відображає сукупні витрати на виробництво одиниці продукції.

У свинарстві економічна ефективність визначається здатністю отримувати максимальний вихід продукції від однієї тварини за умови мінімізації витрат праці, кормів і матеріальних ресурсів на одиницю приросту.

Для оцінки економічної ефективності процесів дорощування та відгодівлі свиней в умовах НВК «Глобинський свинокомплекс» були використані дані бухгалтерського обліку, а також середні витрати кормів на відповідних технологічних етапах.

За результатами аналізу ефективності використання кормів (табл. 3.4) встановлено, що за період відгодівлі одна тварина споживала в середньому 250,7 кг кормів, при середньодобовому споживанні на рівні 2,58 кг, що характеризує рівень використання кормових ресурсів у досліджуваних умовах.

За результатами завершеного циклу відгодівлі встановлено, що собівартість вирощування однієї голови свиней становила 5069,68 грн. Даний показник відображає сукупні витрати підприємства на весь період відгодівлі, включаючи витрати на корми, ветеринарне обслуговування, утримання тварин, енергоресурси, оплату праці та інші виробничі витрати, необхідні для досягнення товарної кондиції тварин.

Початок форми

Кінець форми

Таблиця 3.4

Ефективність відгодівлі свиней

Показник	
Середньодобове споживання корму на відгодівлі, кг	2,58
Спожито корму всього на 1 голову, кг	250,7
Вартість спожитих кормів на одну голову під час відгодівлі, грн	1840,27
Кормова собівартість 1 кг приросту на відгодівлі, грн	20,26
Собівартість 1 голови по завершенню відгодівлі, грн	5069,68
Собівартість 1 кг живої маси по завершенню відгодівлі, грн	45,35
Дохід від відгодівлі 1 голови, грн	1191,18
Рентабельність відгодівлі 1 голови, %	23,50

Отриманий дохід від реалізації однієї голови свиней становив 1191,18 грн, що характеризує ефективність реалізації продукції та рівень окупності витрат у межах одного виробничого циклу. Цей показник безпосередньо залежить від живої маси тварин при реалізації, ринкової ціни на свинину, а також загальної якості отриманої продукції.

Рентабельність виробництва на рівні 23,50% свідчить про економічну доцільність та прибутковість даного напрямку діяльності. Такий рівень рентабельності вказує на те, що підприємство отримує прибуток від реалізації свиней після відгодівлі, що забезпечує можливість подальшого розвитку виробництва, оновлення матеріально-технічної бази та впровадження сучасних технологій.

У цілому, наведені економічні показники підтверджують ефективність організації процесу відгодівлі та свідчать про раціональне використання ресурсів підприємства. Подальше підвищення рентабельності можливе за рахунок оптимізації витрат на корми, підвищення продуктивності тварин, а також удосконалення технології годівлі та утримання.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що ТОВ НВП «Глобинський свинокомплекс» є одним із найбільш сучасних і технологічно розвинених підприємств свинарської галузі України та входить до складу корпорації «Група компаній «Глобіно». Підприємство стабільно утримує позиції серед провідних виробників свинини, входячи до ТОП-10 в Україні та посідаючи третє місце за обсягами виробництва, що свідчить про його високу конкурентоспроможність і динамічний розвиток.
2. Виробнича структура господарства є розгалуженою та включає три майданчики дорощування поросят, розташовані у селах Бабичівка, Демидівка та Обізнівка, а також чотири відгодівельні комплекси у м. Глобине, селах Оболонь і Гриньки. Загальна виробнича потужність відгодівельних підрозділів становить близько 161 тис. голів на рік, що забезпечує значні обсяги товарної продукції.
3. Аналіз кадрового та виробничого потенціалу показав, що станом на 01 січня 2026 року на підприємстві працює 624 працівники, які забезпечують обслуговування понад 216 тис. голів свиней. Щорічно отримується близько 367 тис. голів приплоду, а обсяг реалізації молодняку становить 278 125 голів, або 29,5 тис. тонн живої маси, що підтверджує високий рівень інтенсивності виробництва.
4. Важливою ланкою у виробництві свинини є відгодівля молодняку. У господарстві проводять м'ясну відгодівлю свиней, використовуючи при цьому корми власного виробництва.
5. За результатами оцінки відгодівельних якостей встановлено, що свині данського походження характеризуються високою інтенсивністю росту, забезпечуючи середньодобові прирости на рівні 936 г при конверсії корму

2,76 кг. Досягнення товарної маси 120 кг відбувається у віці 177,4 доби, що свідчить про скороспілість та ефективне використання генетичного потенціалу тварин. При цьому збереженість поголів'я протягом періоду відгодівлі становить 98,3 %.

ПРОПОЗИЦІЇ

Впровадження беконної відгодівлі у ТОВ «НВП «Глобинський свинокомплекс» є економічно та технологічно доцільним. Наявність сучасного обладнання, автоматизованих систем мікроклімату, власної кормової бази та високопродуктивного поголів'я створюють усі передумови для успішного виробництва високоякісної беконної свинини.

